

Мотиви

към проекта на Закон за изменение и допълнение на Закона за висшето образование

Причини, които налагат приемането на закона

Предложеният проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за висшето образование е съобразен с приетата от Народното събрание Стратегия за развитие на висшето образование в Република България за периода 2021 - 2030 година. Водещи принципи в Стратегията са приемственост и иновативност в системата за висше образование при гарантиране на академичната автономия. Като една от ключовите цели в Стратегията във връзка с подобряване на структурата и ефикасността на висшето образование се разглежда развиването на свързаността между висшите училища в страната и споделяне на общи ресурси за обучение и научни изследвания за постигане на по-високо качеството на преподаването и научните резултати, включително и в мултидисциплинарните специалности. Свързаността на висшите училища е обект и на одобрените от министъра на образованието и науката политики за развитие на всяко от държавните висши училища, въведени с промените в Закона за висшето образование от 2020 г. Като друга приоритетна цел на Стратегията за развитие на висшето образование за периода 2021 – 2030 г. се дефинира и активизирането на фундаменталните и приложните научни изследвания във висшите училища, развитието на иновациите и предприемаческите умения на студентите и преподавателите и превръщане на научните изследвания и иновациите в интегрална част от висшето образование.

Цел на закона

Във връзка с изложеното законопроектът предлага основно две групи изменения и допълнения, свързани, първо, с осъществяването на съвместно обучение на студенти от две или повече български висши училища и, второ, с подготовката на докторанти в изпълнение на финансирани научноизследователски проекти. Останалите изменения и допълнения имат за цел преодоляването на идентифицирани във времето проблеми при прилагането на законови норми и внасяне на яснота по отношение на норми, които понастоящем позволяват различия при тълкуването.

С цел повишаване качеството и ефективността на висшето образование се насърчава сътрудничеството между висшите училища в страната чрез създаването на съвместни мултидисциплинарни специалности, стимулира се споделеното ползване на материални и академични ресурси, обединяването на капацитети, за да се отговори на потребностите на икономиката и обществото. Законопроектът урежда и конкретизира условията и реда, при които се сключват споразумения между висшите училища и се извършва съвместното обучение. Специалностите са от нерегулирани професии от професионални направления, за които всяко от висшите училища – партньори, има акредитация, съответстваща на частта от съвместното обучение. Студентите се приемат в рамките на утвърдения с решение на Министерския съвет прием за професионалното направление на координиращото висше училище. Учебната документация е изготвена, съгласувана и утвърдена от партниращите си висши училища, предоставя се възможност за издаване на съвместни дипломи. Условията на прием, периодите на обучение в различните училища, разпределението на средствата за издръжка на обучението, издаването на дипломите и др. се уточняват в споразумение, чието задължително съдържание е посочено в законопроекта.

За доразвиване на научния потенциал, подпомагане на научната дейност във висшите училища и научните организации и в помощ на бизнеса се дава възможност за подготовка на докторанти в рамките на изпълнението на научноизследователски проект. Проектът регламентира възможността висшите училища, получили при програмна акредитация оценка от 8, 00 до 10,00, и научните организации по чл. 47, ал. 1 да извършват подготовка за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ при изпълнението на научноизследователски проект с осигурено финансиране за не по-малко от три години. Докторантите се приемат извън утвърдения от Министерския съвет прием за съответната година и се обучават в редовна форма с договор между висшето училище или научната организация и ръководителя на проекта.

С Преходните и заключителни разпоредби на законопроекта се правят изменения и допълнения в Закона за развитието на академичния състав в Република България, с които се уточняват определени текстове и процедури. Въвежда се възможност за служебно отбелязване в публичния регистър с електронна база данни по чл. 2а на информация от Единната система за гражданска регистрация и административно обслужване на населението, както и в случаите на прекратяване на академична и научна дейност по различни причини. Регламентират се приемът и подготовката на докторанти по

научноизследователски проекти; отпада изискването висшите училища да провеждат конкурси за заемане на академични длъжности само в акредитираните от НАОА професионални направления; осигурява се възможност при необходимост като арбитри при проверките на Комисията по академична етика за нарушения на закона да участват и хабилитирани лица с резултати от съответната научна област.

Финансови и други средства, необходими за прилагането на новата уредба

Проектът на Закон за изменение и допълнение на Закона за висшето образование запазва механизма за определяне на трансферите от държавния бюджет за държавните висши училища. Прилагането му не изисква допълнителни средства, тъй като изпълнението на дейностите в т.ч. и издръжката за обучението на студентите по съвместни специалности, се определят при условията и по реда на глава единадесета в зависимост от висшето училище, което обучава студента през съответния период на финансиране.

Очаквани резултати

Като резултат от прилагането на законопроекта се очаква висшите училища да разширят и ускорят взаимното си сътрудничество, като споделят общи ресурси и академичен капацитет за подготовката на кадри по специфични, но важни за икономиката и обществото мултидисциплинарни професии и области на знанието. Чрез подготовката на докторанти при изпълнението на научноизследователски проекти се очаква изграждането на по-подготвени за научна дейност млади изследователи, включително и във важни за икономиката и практиката области. С конкретизирането на определени разпоредби от Закона за развитието на академичния състав в Република България се очаква усъвършенстване на процедурите за академично израстване на научно-преподавателския състав във висшите училища и учените от научните организации.

Съответствие с правото на Европейския съюз

Предлаганите промени са изцяло в контекста на изискванията и практиките на европейското пространство за висше образование, но законопроекът не въвежда норми от правото на ЕС, поради което не изисква изготвяне на справка за справка за съответствие с европейското право.